

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Η Υ Π' ΑΡΙΘΜ. 428/2013

ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Ε' ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Συνεδρίαση της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2013

Σύνθεση

Πρόεδρος : Ιωάννης Τρίαντος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Μεταξία Ανδροβιτσανέα , Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης ,
Βασιλική Πανταζή, Γεώργιος Ανδρέου , Δημήτριος
Αναστασόπουλος, Αδαμαντία Καπετανάκη, Νομικοί
Σύμβουλοι Ν.Σ.Κ.

Εισηγητής : Γεώργιος Σπ. Ανδρέου, Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.

Αρ. Πρωτ. Ερωτήματος : Φ. 800/22/239525/Σ.2381/9-8-2013/Υπουργείο
Εθνικής Άμυνας/ Γενικό Επιτελείο Στρατού/ Διεύθυνση
Υποστήριξης Διοικητικής Μέριμνας / 2β1.

Περίληψη Ερωτήματος:Αν, ενόψει του από την Υπηρεσία δοθέντος
πραγματικού, στην μεταξύ του Γενικού Επιτελείου
Στρατού (από τούδε Γ.Ε.Σ.) και της Ένωσης Παρόχων
Υπηρεσιών, με την επωνυμία «Ελληνική Φιλοξενία Α.Ε. &
Ολυμπιακή Τουριστική Α.Ε.», υπογραφείσα υπ' αριθμ.
01/15-3-2012 Σύμβαση υποκρύπτεται σύμβαση παροχής
υπηρεσιών
β) και σε καταφατική περίπτωση αν συνομολογήθηκε
αποκλειστικότητα στην παροχή των ταξιδιωτικών
υπηρεσιών προς το προσωπικό του Γ.Ε.Σ.

*****

Επί του ως άνω Ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
γνωμοδότησε ως ακολούθως:

Ι. α. Με την υπ' αριθμ. 16/2011 Διακήρυξη του ΓΕΣ/ Τάγματος Γ.Ε.Σ. προκηρύχθηκε κλειστός διαγωνισμός για την ανάδειξη αναδόχου – μισθωτή γραφείου ταξιδιωτικών υπηρεσιών (ξενοδοχεία – καταλύματα , εισιτήρια, μισθώσεις μεταφορικών μέσων, διοργανώσεις σεμιναρίων – συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων) εντός του κτιρίου του Γ.Ε.Σ. , απέναντι από το υποκατάστημα της Γενικής Τράπεζας με κριτήριο κατακύρωσης την απόδοση του υψηλότερου ποσοστού επί του ετήσιου τζίρου και επί των καθαρών κερδών, καθώς και με την καταβολή μηνιαίου μισθώματος επτά χιλιάδων πεντακοσίων (7.500) ευρώ για τέσσερα (4) χρόνια από την υπογραφή της σύμβασης με δικαίωμα παράτασης για δύο (2) εξάμηνα, με τη σύμφωνη γνώμη των δύο συμβαλλόμενων και με τους ίδιους όρους (βλ. παρ. 2 και 17 της ως άνω Διακήρυξης καθώς και άρθρο 10 παρ. 1 και 2 αυτής) .

β. Με βάση την υπ' αριθμ. Φ. 800/14/266078/Σ.315/2-3-2012/ΓΕΣ/ ΔΕΝΔΗΣ Διαταγή ο ως άνω διαγωνισμός κατακυρώθηκε στην Ένωση Παρόχων Υπηρεσιών με την επωνυμία « Ελληνική Φιλοξενία Α.Ε. & Ολυμπιακή Τουριστική Α.Ε.» και την 15-3-2012 υπογράφηκε μεταξύ του Ανχη (ΤΘ) Γ.Δ., Διοικητή του Τάγματος ΓΕΣ, ο οποίος με την ιδιότητά του αυτή εκπροσωπούσε το Ελληνικό Δημόσιο, και του Ν.Κ., νομίμου εκπροσώπου της Ένωσης Παρόχων Υπηρεσιών, η υπ' αριθμ. 01/2012 Σύμβαση (από τούδε ΣΥΜΒΑΣΗ) .

γ. Στην συνέχεια, και συγκεκριμένα την 25-7-2012 οι δύο ως άνω συμβαλλόμενοι, δια των νομίμων εκπροσώπων τους, υπέγραψαν τροποποίηση της προαναφερόμενης ΣΥΜΒΑΣΗΣ , η οποία αφορούσε στην αλλαγή της Υπηρεσίας, προς την οποία θα γινόταν η καταβολή του μηνιαίου μισθώματος και αντί της Διεύθυνσης Χρηματικού του ΚΤΣΑ (Κεντρικού Ταμείου Στρατού Α') συμφώνησαν να είναι, πλέον, το Τ.ΕΘ.Α. (Ταμείο Εθνικής Άμυνας) .

δ. Στην ΣΥΜΒΑΣΗ (και μετά την ως άνω τροποποίησή της) ορίζονται, επί λέξει, και τα εξής:

«**ΑΡΘΡΟ 1^ο** . Περιγραφή – Αντικείμενο Σύμβασης. Το αντικείμενο της παρούσας αφορά τη μίσθωση – ανάθεση της εκμετάλλευσης του γραφείου ταξιδιωτικών υπηρεσιών εντός του κτιρίου του ΓΕΣ με καταβολή μηνιαίου μισθώματος , όπως καθορίζεται στο άρθρο 3 της παρούσας . Ισχύει για τέσσερα χρόνια από την υπογραφή της παρούσας σύμβασης με δικαίωμα παράτασης

15

για δύο (2) εξάμηνα με τη σύμφωνη γνώμη των δύο συμβαλλόμενων και με τους ίδιους όρους . Ημερομηνία ενάρξεως των υπηρεσιών που θα παρέχονται από τον ανάδοχο καθορίζεται η 01 Απριλίου 2012.

ΑΡΘΡΟ 2^ο . Χώρος – Υποδομή . 1. Ο χώρος που θα παρέχονται οι υπηρεσίες από τον ανάδοχο είναι ο χώρος του 1^{ου} ορόφου του Κτιρίου ΓΕΣ με επιφάνεια 28 τ.μ. 2. Ο εκμισθωτής θα παρέχει τις συνδέσεις με τα υπάρχοντα δίκτυα ηλεκτρισμού, ύδρευσης και αποχέτευσης στους παραπάνω χώρους καθώς και τις κοινόχρηστες δαπάνες ηλεκτροδότησης και ύδρευσης. 3. Ο ανάδοχος θα διαμορφώσει τον χώρο του γραφείου της παραγράφου 1 του Αρθρου 2 (Χώροι – Υποδομή) της παρούσας σύμβασης με έξοδά του σύμφωνα με την αρχιτεκτονική του πρόταση κατόπιν έγγραφης εγκρίσεως των αρμόδιων οργάνων της Υπηρεσίας (ΓΕΣ/ΔΥΠΟ) 4. Απαγορεύεται στον ανάδοχο να επιφέρει οποιαδήποτε προσθήκη , τροποποίηση ή μεταρρύθμιση του γραφείου χωρίς την έγγραφη συναίνεση του εκμισθωτή. .. Πάντως ο εκμισθωτής δικαιούται να αξιώσει την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση με δαπάνες του αναδόχου. 5. Με την λήξη της μίσθωσης ο ανάδοχος υποχρεούται χωρίς όχληση να αποδώσει το γραφείο στον εκμισθωτή και να παραδώσει τον εσωτερικό χώρο , όπως τον έχει διαμορφώσει. Επίσης θα έχει τη δυνατότητα να αποσύρει το σύνολο των μηχανημάτων – επίπλων ιδιοκτησίας του..... 6. Απαγορεύεται στον ανάδοχο η κατάληψη άλλων χώρων γύρω από τους διατιθέμενους χώρους του γραφείου.....

ΑΡΘΡΟ 3^ο . Καταβολή Μισθώματος . Ο ανάδοχος υποχρεούται να καταβάλλει μηνιαίο μίσθωμα επτά χιλιάδες πεντακόσια (7.500) ευρώ μηνιαίως καθ' όλο το χρονικό διάστημα ισχύος της παρούσας σύμβασης. Το μίσθωμα θα καταβάλλεται το πρώτο πενθήμερο κάθε μήνα στην Τράπεζα της Ελλάδος υπέρ του ΤΕΘΑ στον λογαριασμό με αριθμό IBAN ..... Η καταβολή του μισθώματος αποδεικνύεται αποκλειστικά με την απόδειξη της κατάθεσης.

ΑΡΘΡΟ 5^ο . Καταβολή Ποσοστού επί του Τζίρου και των Καθαρών Κερδών . 1. Ο ανάδοχος υποχρεούται να καταβάλλει το καθορισθέν ποσοστό επί του τζίρου και των καθαρών κερδών με την συμπλήρωση ενός (1) έτους από τη σύναψη της παρούσης συμβάσεως και την συμπλήρωση έξι (6) μηνών εις την εκάστοτε περίπτωση εξαμηνιαίας παράτασης της παρούσης συμφωνίας. 2. Το ανωτέρω ποσοστό επί του τζίρου (του υποκαταστήματος) θα είναι 1,50% . 3. Το ανωτέρω ποσοστό επί των καθαρών κερδών (του υποκαταστήματος) θα

15
4A

είναι 65% . 4. Ως χρόνος έναρξης υπολογισμού του τζίρου και των καθαρών κερδών εις την παρούσα σύμβαση θα θεωρείται η 01 Απριλίου 2012 και θα υπολογίζεται ο τζίρος και τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης του αναδόχου ή μέχρι και την λήξη του πρώτου έτους μισθώσεως καθώς και την λήξη εκάστου εξαμήνου της τυχόν παρατάσεως της σύμβασης αυτής κατά τα άνω. 5. Η απόδοση του ποσοστού επί του ετησίου τζίρου και επί των καθαρών κερδών θα γίνεται επίσης στον λογαριασμό του ΤΕΘΑ στην Τράπεζα της Ελλάδος ετησίως (με το κλείσιμο των βιβλίων) και εντός πέντε (5) ημερών από την προσκόμιση από τον ανάδοχο βεβαίωσης , που θα εκδίδει ορκωτός λογιστής κατόπιν ελέγχου και προσδιορισμού του ετησίου τζίρου και των καθαρών κερδών. 6. Ο έλεγχος των βιβλίων και στοιχείων θα γίνεται υποχρεωτικά από ορκωτό λογιστή, ανεξάρτητα αν είναι ή όχι υποχρεωτική η θεώρηση των βιβλίων βάσει του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων από ορκωτό λογιστή και τα έξοδα του ελέγχου θα βαρύνουν τον Ανάδοχο. 7. Σε περίπτωση λήξης της σύμβασης πριν το τέλος της διαχειριστικής περιόδου και το κλείσιμο των βιβλίων, τότε θα πραγματοποιείται άμεσα έλεγχος από τον ορκωτό λογιστή για τον υπολογισμό του τζίρου και των κερδών που πραγματοποιήθηκαν από το Γραφείο στο τρέχον οικονομικό έτος και μέχρι την ημερομηνία λήξης της σύμβασης προκειμένου ν' αποδοθούν στο ΤΕΘΑ τα ανάλογα χρηματικά ποσά.

ΑΡΘΡΟ 6°. Κανόνες Λειτουργίας Γραφείου Ταξιδιωτικών Υπηρεσιών. 1. Στο γραφείο θα γίνεται χρήση ταμειακής μηχανής υποχρεωτικά για όλες τις διατιθέμενες υπηρεσίες, η οποία θα ανήκει στον ανάδοχο και αφού προηγουμένως έχει ελεγχθεί και έχει δηλωθεί στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. Η μη έκδοση ταμειακής απόδειξης αποτελεί λόγο επιβολής προστίμου και στην περίπτωση αυτή θα επιβάλλονται αθροιστικά οι κάτωθι κυρώσεις α. Πρόστιμο το εικοσαπλάσιο της αξίας της υπηρεσίας που παρασχέθηκε χωρίς απόδειξη. β. Σε περίπτωση επανάληψης της παράβασης περισσότερες από δύο (2) φορές , θα γίνεται έγγραφη καταγγελία του αναδόχου στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. , εκτός αν αποδειχθεί ότι η παράβαση έγινε εν αγνοία της μισθώτριας εταιρείας, οπότε αποπέμπεται αμέσως ο υπάλληλος που ενέχεται . 2 .....3.....4.....

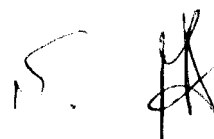
ΑΡΘΡΟ 7°. Ωράριο λειτουργίας Προσωπικό Στελέχωσης Γραφείου . 1. Το ωράριο λειτουργίας του γραφείου καθορίζεται α. Όλες τις εργάσιμες ημέρες από 07:30 έως 15:00 β. Όλες τις αργίες κατόπιν κοινής συμφωνίας των αντισυμβαλλομένων μερών.....

15.

ΑΡΘΡΟ 8^ο . Υποχρέωση Παροχής Πληροφοριών Οικονομικής Καταστάσεως. 1. Ο ανάδοχος υποχρεούται προς παροχή πληροφοριών για τον υπολογισμό του τζίρου και των καθαρών κερδών του γραφείου , κατ' ΑΡΘΡΟ 5 της παρούσης. Αυτή η υποχρέωση συνίσταται στην παροχή νομίμων αντιγράφων ή αποσπασμάτων του τελευταίου ισολογισμού αυτής (εάν η επιχείρηση υποχρεούται εις εκδοσίν του), καθώς και νομίμων αντιγράφων των δηλώσεων εισοδήματος στην Εφορία, αποσπασμάτων λογιστικών βιβλίων, εκκαθαριστικού ΦΠΑ, επί μέρους ισολογισμών που τυχόν εκδοθούν μέσα στο έτος που θα διαρκέσει η σύμβαση και η ενδεχόμενη παράταση αυτής, αλλά και υπεύθυνης δηλώσεως περί του κύκλου εργασιών της για το διάστημα από συνάψεως της παρούσης συμβάσεως μέχρι και τη λήξη του πρώτου έτους καθώς και την λήξη εκάστου εξαμήνου της τυχόν παρατάσεως της σύμβασης αυτής κατά τα άνω, αλλά και κάθε άλλο έγγραφο που θα ζητηθεί τυχόν από τον εκμισθωτή , εάν αυτό συνεισφέρει εις τον υπολογισμό του τζίρου και των καθαρών κερδών της επιχειρήσεως ως άνω . 2. Η αυτή υποχρέωση όπως περιγράφεται εις την άνω παράγραφο θα δεσμεύει τον ανάδοχο σε κάθε περίπτωση παρατάσεως της συμβάσεως κατά τα άνω. 3. Ο ανάδοχος θα υποχρεούται στην παροχή των, υπό παράγραφο 1 , αναφερομένων στοιχείων σε εύλογο χρονικό διάστημα προ της λήξεως του έτους της συμβάσεως κατά τα άνω καθώς και του εκάστου εξαμήνου της τυχόν παρατάσεως της σύμβασης αυτής, όταν του ζητηθεί η παροχή από τον εκμισθωτή των παραπάνω αναφερομένων στοιχείων , προς υπολογισμό του τζίρου και των καθαρών κερδών κατά τα αναφερόμενα εις την παρ. 3 του ΑΡΘΡΟΥ 5 της παρούσης.

ΑΡΘΡΟ 11^ο . Εγγυοδοσία. Ο ανάδοχος υποχρεούται να παραδώσει με την υπογραφή της παρούσας σύμβασης στο Τάγμα ΓΕΣ εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης ύψους εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ. Η παραπάνω εγγυητική επιστολή θα επιστραφεί στον ανάδοχο μετά την εμπρόθεσμη αποχώρηση από το γραφείο , κατά τη λήξη της σύμβασης καθώς και την εκκαθάριση όλων των τυχόν εκκρεμών λογαριασμών.

ΑΡΘΡΟ 13^ο . Τελικές Διατάξεις. 1. Απαγορεύεται στον προμηθευτή να εκχωρήσει σε τρίτο το δικαίωμα της παρούσης σύμβασης. 2. Η παρούσα σύμβαση: α. Διέπεται από το Π.Δ. 118/2007. β. Υπερισχύει κάθε άλλου κειμένου στο οποίο στηρίζεται , εκτός εκ παραδρομής εμφανών λαθών, τα οποία γίνονται αποδεκτά από τους συμβαλλόμενους..... 6. Η παρούσα σύμβαση διαβάστηκε

και έγινε αποδεκτή από τους συμβαλλόμενους , συντάχθηκε σε πέντε (5) πρωτότυπα σε απλό χαρτί και υπογράφηκε από αυτούς».

II.α. Στο Π.Δ. 118/2007 «Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίου» (ΦΕΚ Α'150) ορίζονται και τα εξής:

«Άρθρο 1. Πεδίο Εφαρμογής. 1. Στις διατάξεις του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος υπάγονται οι προμήθειες αγαθών που εκτελούνται από το Δημόσιο και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) , που αποτελούν οργανισμούς της καθ' ύλην αυτοδιοίκησης . 2....3....4..».

β. Στο Π.Δ. 60/2007 «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΔ περί συντονισμού διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών» (ΦΕΚ Α'64) , με το οποίο μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η προαναφερόμενη Οδηγία, ορίζονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Άρθρο 2. Ορισμοί. 1. Δια τους σκοπούς του παρόντος , εφαρμόζονται οι ορισμοί που παρατίθενται στις παραγράφους 2 έως 14. 2. α) «Δημόσιες συμβάσεις» είναι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας, οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή περισσότερων αναθετουσών αρχών και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών κατά την έννοια του παρόντος. β) «Δημόσιες συμβάσεις έργων» είναι δημόσιες συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο είτε την εκτέλεση , είτε συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση, εργασιών που αφορούν μία από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι ή ενός έργου, είτε ακόμη την πραγματοποίηση, με οποιαδήποτε μέσα, ενός έργου το οποίο ανταποκρίνεται στις επακριβώς οριζόμενες από την αναθέτουσα αρχή ανάγκες. Ως «έργο», νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών πολιτικού μηχανικού που προορίζεται να πληροί αυτό καθ' αυτό μία οικονομική ή τεχνική λειτουργία. γ) «Δημόσιες συμβάσεων προμηθειών» είναι δημόσιες συμβάσεις, πλην αυτών του στοιχείου β), οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την αγορά, την χρηματοδοτική μίσθωση , τη μίσθωση ή τη μίσθωση –πώληση, με ή χωρίς δικαίωμα αγοράς, προϊόντων. Δημόσια σύμβαση, η οποία έχει ως αντικείμενο την προμήθεια προϊόντων και καλύπτει, παρεμπιπτόντως εργασίες τοποθέτησης και εγκατάστασης , θεωρείται ως «δημόσια σύμβαση προμηθειών». δ) «Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών» είναι δημόσιες συμβάσεις, πλην των

δημοσίων συμβάσεων έργων ή προμηθειών , οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στο Παράρτημα II..... 3..... 4. «Σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών» είναι μία σύμβαση η οποία παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με μία δημόσια σύμβαση υπηρεσιών, εκτός από το γεγονός ότι το εργολαβικό αντάλλαγμα συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης της υπηρεσίας είτε στο δικαίωμα αυτό σε συνδυασμό με την καταβολή αμοιβής.....5.....9. «Αναθέτουσες αρχές» είναι το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης , οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου και οι ενώσεις μίας ή περισσοτέρων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσοτέρων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου .

Άρθρο 13. Ειδικές εξαιρέσεις. Οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος δεν εφαρμόζονται στις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών, οι οποίες: α) Έχουν ως αντικείμενο την αγορά ή τη μίσθωση, με οποιουσδήποτε χρηματοδοτικούς όρους, γής, υφισταμένων κτισμάτων ή άλλων ακινήτων ή αφορούν δικαιώματα επ' αυτών. Οι συμβάσεις χρηματοοικονομικών υπηρεσιών οι οποίες συνάπτονται ταυτόχρονα , πριν ή μετά τη σύμβαση αγοράς ή μίσθωσης , υπό οιαδήποτε μορφή, διέπονται από το παρόν διάταγμα».

γ. Στον Αστικό Κώδικα ορίζονται, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

«Άρθρο 361. Ενοχή από σύμβαση. Για την σύσταση ή αλλοίωση ενοχής με δικαιοπραξία απαιτείται σύμβαση, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά.

Άρθρο 574. Έννοια (μίσθωσης πράγματος) . Με τη σύμβαση της μίσθωσης πράγματος ο εκμισθωτής έχει υποχρέωση να παραχωρήσει στον μισθωτή την χρήση του πράγματος για όσο χρόνο διαρκεί η σύμβαση και ο μισθωτής να καταβάλει το συμφωνημένο μίσθωμα.

Άρθρο 173 . Κατά την ερμηνεία της δήλωσης βούλησης αναζητείται η αληθινή βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις.

Άρθρο 200. Οι συμβάσεις ερμηνεύονται , όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη».

III. Από το σύνολο των παραπάνω διατάξεων προκύπτουν τ' ακόλουθα:

α. Με την διάταξη του άρθρου 361 ΑΚ καθιερώνεται άμεσα η ελευθερία των συμβάσεων , στην έννοια της οποίας περιλαμβάνεται α) η ελευθερία σύναψης ή μη της σύμβασης και β) η ελευθερία καθορισμού του περιεχομένου της σύμβασης (Α. Γεωργιάδη – Μ. Σταθόπουλου . Κατ' άρθρο ερμηνεία Α.Κ.

15.

Τόμος 2^{ος} Έκδ. 1979, σελ. 288 με παραπ. σε ΑΠ 674/1975 ΝοΒ 24, 62 – 797/1975 ΝοΒ 24, 160 – 64/1976 ΝοΒ 24, 604).

β. Με βάση τ'ανωτέρω οι συμβαλλόμενοι έχουν την δυνατότητα να προβούν και στην κατάρτιση μικτής σύμβασης.

Η μικτή σύμβαση, κατά περιεχόμενο, αποτελείται από στοιχεία, περισσότερων του ενός, διαφορετικών τύπων συμβάσεων. Βασικά πρόκειται για συνδυασμό παροχών που δεν εμπίπτουν στο ίδιο είδος σύμβασης, αλλά παρά ταύτα πρόκειται για ενιαία σύμβαση και όχι για σώρευση ή ένωση περισσότερων αυτοτελών συμβάσεων μεταξύ των ίδιων συμβαλλόμενων μερών. Κατά την θεωρία της απορρόφησης ή αφομοίωσης πρέπει με υποκειμενικά κριτήρια (βούληση μερών) ή με αντικειμενικά (οικονομική σπουδαιότητα παροχών), ν' αναζητηθεί ποια είναι η κύρια παροχή. Κατά την θεωρία του συνδυασμού για κάθε παροχή θα εφαρμοσθούν παράλληλα οι ιδιαίτεροι κανόνες του τύπου της σύμβασης, στην οποία υπάγεται η παροχή. Υπάρχει και η θεωρία της αναλογίας, κατά την οποία ο δικαστής θα προβεί μόνο σε ανάλογη εφαρμογή των κανόνων που προσιδιάζουν στην υπό κρίση σύμβαση σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν την αναλογία. Τέλος υποστηρίζεται ότι η λύση του προβλήματος πρέπει ν' αφεθεί στον δικαστή. Η νομολογία ξεκινά συνήθως από την θεωρία της απορρόφησης. (Α. Γεωργιάδη – Μ. Σταθόπουλου. Κατ' άρθρο ερμηνεία ΑΚ Τομ. Β' έκδ. 1979, σελ. 277-279 με παραπομπές στην νομολογία).

γ. Στην περίπτωση των μικτών συμβάσεων, οι οποίες ενέχουν εκτέλεση έργων, υπηρεσιών και προμήθειας ή, όταν στην συγκεκριμένη σύμβαση ενυπάρχει το δικαίωμα εκμετάλλευσης, τίθεται το ζήτημα της ένταξης στο αντίστοιχο νομικό καθεστώς. Συγκεκριμένα τίθεται το ερώτημα αν η μικτή σύμβαση θα υπαχθεί στην Οδηγία 93/37/ΕΟΚ για τις συμβάσεις παραχώρησης δημοσίων έργων ή θα ενταχθεί στο εύρος των οδηγιών για τις προμήθειες ή υπηρεσίες, που εκτελούνται από τους αναδόχους των σχετικών συμβάσεων.

Το Δικαστήριο των Ε.Κ. έκρινε ότι η υπαγωγή μιας μικτής σύμβασης στην εφαρμογή της Οδηγίας εξαρτάται από το κύριο αντικείμενο του διαγωνισμού (Α. Γέροντα, Σ. Λύτρα, Πρ. Παυλόπουλου, Γλ. Σιούτη, Σπ. Φλογαίτη. Διοικ. Δ. Έκδ. 2010, σελ. 281). Το ΣτΕ προσανατολίζεται στο κύριο αντικείμενο της σύμβασης και με την 164/99 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών έκρινε ότι σε δημόσιο έργο, στο οποίο η επί πλέον υποχρέωση του αναδόχου προς παροχή τεχνικής

15.

βοήθειας και εκπαίδευσης του προσωπικού, που πρόκειται ν' απασχοληθεί στον υπό κατασκευή χώρο, έχει παρεπόμενο απλά χαρακτήρα . Υπό τα δεδομένα αυτά η σύμβαση, στην σύναψη της οποίας αποβλέπει ο επίμαχος διαγωνισμός, έχει προεχόντως χαρακτήρα σύμβασης δημοσίου έργου. Κρίσιμο στοιχείο για τον χαρακτηρισμό της σύμβασης είναι η σχέση κύριας και παρεπόμενης σύμβασης. Κατά το Δικ. Ε.Κ. (αποφ. 18-1-2007) για τον χαρακτηρισμό της σύμβασης σημασία έχει το υπερισχύον τμήμα της σύμβασης , στο οποίο απορροφάται το παρεπόμενο τμήμα (δηλ. αποδέχεται την θεωρία της απορρόφησης) , το οποίο αποτελεί δευτερεύον στοιχείο . Δηλαδή η δευτερεύουσα σύμβαση απορροφάται από την κυρία (Α. Γέροντα , Σ. Λύτρα, Πρ. Παυλόπουλου, Γλ. Σιούτη, Σπ. Φλογαίτη , όπου ανωτέρω σελ. 282).

δ. Όταν το περιεχόμενο μιας σύμβασης χρειάζεται ερμηνεία για το αν με αυτήν καταρτίσθηκε μικτή σύμβαση και ποιες επί μέρους συμβάσεις ενυπάρχουν στην μικτή, τυγχάνουν εφαρμοστέες οι διατάξεις των άρθρων 173 και 200 ΑΚ.

Με την διάταξη του άρθρου 173 ΑΚ ο νομοθέτης επιτάσσει , κατά την ερμηνεία των δηλώσεων βούλησης, να ληφθούν υπόψη υποκειμενικά κριτήρια («η αληθινή βούληση») και, με την διάταξη του άρθρου 200 ΑΚ , αντικειμενικά κριτήρια («καλή πίστη» και συναλλακτικά ήθη») κατά την ερμηνεία των συμβάσεων . Δεδομένου δε ότι η δήλωση βούλησης είναι πράξη αυτοδιάθεσης του δηλούντος, ο αποδέκτης και ο ερμηνευτής της δήλωσης βούλησης πρέπει να διερωτάται τι εννοούσε και τι επεδίωκε ο δηλών κατά την ερμηνεία της δήλωσης βούλησής του. Περαιτέρω, ως καλή πίστη νοείται η αντικειμενική καλή πίστη, δηλαδή η καλή πίστη ως κριτήριο συμπεριφοράς. Το μέτρο, το οποίο αξιώνει η καλή πίστη, είναι η συμπεριφορά που επιβάλλεται στις συναλλαγές κατά την κρίση χρηστού και εχέφρονα ανθρώπου, ο οποίος λαμβάνει υπόψη του τα συμφέροντα και τις συνθήκες των μερών (Παπαντωνίου, σελ. 137 επ. – Ε Θεσσ. 179/1969 Αρμ 23,573). Γενίκευση ή συστηματική κατάταξη των απαιτήσεων της καλής πίστης θα ήταν παρακινδυνευμένη λόγω της ελαστικότητας και μεταβλητότητάς της, αφού εξαρτάται και από τις κοινωνικές ανάγκες (Κουμάντου. Η υποκειμενική καλή πίστη . Έκδ. 1958 , σελ. 44) . Η καλή πίστη απαιτεί να ληφθεί προς πάντων υπόψη η αληθινή βούληση του δηλούντος . Η διάταξη του άρθρου 200 ΑΚ είναι διάταξη αναγκαστικού δικαίου , διότι την προσφυγή στις απαιτήσεις της, προκειμένου να ερμηνευθεί μία σύμβαση, δεν

μπορούν να την αποκλείσουν τα συμβαλλόμενα μέρη . Ως συναλλακτικά δε ήθη νοούνται οι συνηθιζόμενοι στις συναλλαγές τρόποι ενέργειας και αποτελούν, όπως στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 200 ΑΚ , δευτερογενώς κανόνες δικαίου. Σε περίπτωση σύγκρουσης με τα συναλλακτικά ήθη υπερέχουν, φυσικά, οι κανόνες δημόσιας τάξης (αναγκαστικού δικαίου διατάξεις), τα χρηστά ήθη, η καλή πίστη και, οπωσδήποτε, η αντίθετη ιδιωτική βούληση (Α. Γεωργιάδη – Μ. Σταθοπούλου. Κατ' άρθρο ερμηνεία ΑΚ. Τόμος Α'. Έκδ. 1978 , σελ. 324-328 , όπου οι ως άνω παραπομπές).

ε. Τέλος, οι από τα άρθρα 173 και 200 ΑΚ θεσπιζόμενοι γενικοί ερμηνευτικοί κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους κατά την ερμηνεία των συμβάσεων και γενικά των δικαιοπραξιών αναζητείται η αληθινή βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις των δηλώσεων, λαμβανομένων υπόψη της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, έχουν εφαρμογή σε κάθε περίπτωση που υφίσταται κενό ή αμφιβολία για την έννοια της ερμηνευόμενης δικαιοπραξίας λόγω αοριστίας ή ατελούς διατύπωσης της δικαιοπρακτικής δήλωσης βούλησης (ΑΠ 1474 2012 ιστοσ. ΝΟΜΟΣ 594399 με παραπ. σε ΟΛ. ΑΠ 509/1968, 246/1970- ΑΠ 211/2012 ιστοσ. ΝΟΜΟΣ 580308). Στην περίπτωση δε που το δικαστήριο διαγνώσει το ως άνω κενό ή την ως άνω αμφιβολία οφείλει να προσφύγει στους κανόνες των προαναφερομένων δύο άρθρων (173 και 200 ΑΚ) και να παραθέσει τα πραγματικά περιστατικά, από τα οποία προκύπτει η εφαρμογή τους (ΑΠ 289/2012 ιστοσ. ΝΟΜΟΣ 578912 με παραπ. σε ΟΛ. ΑΠ 324/1978, 590/1968).

IV. Α. α. Από τα άρθρα 2,3 και 4 της εξεταζόμενης ΣΥΜΒΑΣΗΣ προκύπτει κατ' αρχάς σύναψη μισθωτικής σύμβασης , η οποία έχει ως αντικείμενο την παραχώρηση από πλευράς Γ.Ε.Σ. (εκμισθωτή) στην μισθώτρια Ένωση Παρόχων Υπηρεσιών ενός χώρου εμβαδού 28 τ.μ. , στον πρώτο όροφο του κτιρίου του Γ.Ε.Σ. έναντι μηνιαίου μισθώματος επτά χιλιάδων πεντακοσίων (7.500) ευρώ και έναντι ποσοστού, που καθορίζεται λεπτομερώς στο άρθρο 5 της ΣΥΜΒΑΣΗΣ, επί του τζίρου και των καθαρών κερδών της .

β. Η ως άνω μισθωτική σύμβαση συνυπάρχει , όμως, με σύμβαση παροχής υπηρεσιών, όπως αυτό προκύπτει από το περιεχόμενο της υπ' αριθμ. 16/2011 Διακήρυξης του Γ.Ε.Σ./ Τάγματος Γ.Ε.Σ., με την οποία προκηρύχθηκε ο κλειστός διαγωνισμός για την ανάδειξη αναδόχου – μισθωτή γραφείου

ταξιδιωτικών υπηρεσιών (ξενοδοχεία – καταλύματα , εισιτήρια , μισθώσεις μεταφορικών μέσων, διοργανώσεις σεμιναρίων - συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων) εντός του κτιρίου του Γ.Ε.Σ. Από την Διακήρυξη αυτή φαίνεται ότι το Γ.Ε.Σ. κατά κύριο λόγο επεδίωκε να επιλέξει, με την διαδικασία του κλειστού διαγωνισμού, ανάδοχο (για την παροχή όλων των ως άνω υπηρεσιών) , όπως επιβεβαιώνεται από την παρ. 1 του άρθρου 20 αυτής , όπου ορίζεται ότι: «1. Οι τιμές διάθεσης των παρεχομένων από τον Ανάδοχο υπηρεσιών υπόκεινται σε συγκριτικούς ελέγχους.....» και από το εδ. τελευτ. του 1^{ου} Όρου με τον τίτλο «Περιγραφή – Αντικείμενο Σύμβασης» των Ειδικών Όρων Διενέργειας Διαγωνισμού για τη μίσθωση – εκμετάλλευση του γραφείου ταξιδιωτικών υπηρεσιών του Γ.Ε.Σ., όπου ορίζεται ότι : «..... Το υπόψη γραφείο θα έχει την υποχρέωση παροχής των παρακάτω υπηρεσιών : α) Διασφάλιση – ενοικίαση δωματίων ξενοδοχείων , καταλυμάτων . β) Μίσθωση μεταφορικών μέσων. γ) Διοργάνωση σεμιναρίων – συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων . δ) Έκδοση παντός είδους εισιτηρίων». Επί πλέον κυρίαρχο στοιχείο στην καταρτισθείσα ΣΥΜΒΑΣΗ είναι η εκμετάλλευση του γραφείου ταξιδιωτικών υπηρεσιών εντός του κτιρίου του Γ.Ε.Σ. από την Ένωση Παρόχων Υπηρεσιών όχι με την ιδιότητα του μισθωτή , αλλά με την ιδιότητα του αναδόχου παροχής των προαναφερόμενων υπηρεσιών, όπως επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι στο κείμενο της ΣΥΜΒΑΣΗΣ η λέξη «ανάδοχος» - και όχι μισθωτής - αναγράφεται τριάντα οκτώ (38) φορές.

γ. Με όλα αυτά τα δεδομένα η ΣΥΜΒΑΣΗ κρίνεται ότι είναι μικτή και η μισθωτική σύμβαση, η οποία ενυπάρχει σ' αυτήν, απορροφάται από αυτήν της παροχής υπηρεσιών, που είναι η κύρια σύμβαση.

β. Περαιτέρω, η ανάδοχος έχει την συμβατική υποχρέωση να καταθέτει στο Τ.ΕΘ.Α. όχι μόνο το υψηλό μίσθωμα των επτά χιλιάδων πεντακοσίων (7.500) ευρώ μηνιαίως, δηλαδή των ενενήντα χιλιάδων (90.000) ευρώ ετησίως, για ένα χώρο εμβαδού μόνο 28.τ.μ. , αλλά και ποσοστό επί του τζίρου και των καθαρών κερδών της. Αν λοιπόν δεν υπάρχει αποκλειστικότητα στην παροχή των ταξιδιωτικών υπηρεσιών εκ μέρους της, τότε τόσο ο τζίρος όσο και τα καθαρά κέρδη της θα μειωθούν, με αντίστοιχη μείωση των εσόδων της στρατιωτικής υπηρεσίας , η οποία σε περίοδο οικονομικής κρίσης τα έχει απόλυτη ανάγκη και η οποία με την κατάρτιση της ΣΥΜΒΑΣΗΣ, μετά την εκδήλωση της κρίσης αυτής, προσπάθησε να τα εξασφαλίσει, όπως

15.